

Makroprudenciálny komentár

Jún 2022

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA
EUROSYSTÉM

Zhrnutie

- Expanzívne tendencie vo finančnom sektore sa ešte zintenzívnili. K rýchlemu rastu retailových úverov sa pridali aj úvery podnikom. Podniky vo väčšej miere financujú investície, ako aj prevádzku.
- Ceny nehnuteľností sa medziročne zvýšili o viac ako päťinu. Dostupnosť bývania sa zhoršuje.
- Neistota ohľadom makroekonomického vývoja zatiaľ neschladila rastové tendencie na úverovom a realitnom trhu. Výhľad naznačuje, že expanzívny vývoj by mal pokračovať, aj keď by sa už nemal ďalej zrýchľovať.
- Vojna na Ukrajine, ako aj ďalšie faktory sa môžu negatívne prejaviť na finančnej pozícii, najmä pri podnikoch.
- Vzhľadom na silný rast finančného cyklu NBS rozhodla o zvýšení proticyklického kapitálového vankúša z úrovne 1 % na 1,5 % od 1. augusta 2023.

V komentári sa ďalej dozviete:

Aktuálne trendy v bankovom sektore	2
Finančný cyklus	4
Proticyklický kapitálový vankúš doma a v Európe	5
Čo je nové vo svete makroprudenciálnej politiky	6

Proticyklický kapitálový vankúš sa zvyšuje

Aktuálny vývoj vo finančnom sektore nadviazal na minulé obdobia a v porovnaní s predchádzajúcim štvrt'rokom ešte akceleroval.

Úvery domácnostiam už dlhšie rastú ako jedny z najrýchlejších v Európe a aktuálne dosahujú dvojciferné medziročné tempá rastu. K doterajším faktorom rastu sa navyše pridali očakávania nárastu úrokových sadzieb a zvýšená miera inflácie. Mimoriadne rýchlo rastú aj ceny bývania. Popri tom zrýchlili úvery podnikom, ktoré zintenzívnili investície a zároveň majú potrebu financovania svojej prevádzky. V portfóliách bánk tak postupne pribúdajú nové riziká spojené s nadmerným rastom finančného cyklu.

Na druhej strane je tu prítomná vysoká miera neistoty, spojená s vojnou na Ukrajine a jej možnými vplyvmi na Slovensko. Zatiaľ sa však neukazuje, že by tieto faktory mali z krátkodobého pohľadu významne spomaliť úverový alebo realitný trh. Neistota ohľadom vplyvu vojny na Ukrajine, najmä na podniky, zároveň nabáda na ostražitosť a nutnosť pripraviť sa aj na horšie scenáre.

Schopnosť bánk generovať zisk je na dobrej úrovni a miera zlyhaných úverov ostáva nízka. Banky disponujú dostatočnými kapitálovými rezervami a zvýšenie proticyklického kapitálového vankúša nebude mať negatívny vplyv na trh úverov. Samotné dynamické zvýšenie finančného cyklu poukazuje na potrebu pomerne vysokej úrovne proticyklického kapitálového vankúša. Vzhľadom na neistotu spojenú s vojnou na Ukrajine NBS pristúpila k jeho miernejšiemu zvýšeniu. Hlavným cieľom zvyšovania úrovne vankúša je posilniť odolnosť bankového sektora.

Očakávaný vývoj proticyklického kapitálového vankúša v ďalšom štvrt'roku

Výhľad ďalšieho vývoja naznačuje, že hoci vojna na Ukrajine a rastúce ceny vstupov môžu ukraľovať z ekonomického rastu Slovenska, na finančnom trhu by mali pretrvať expanzívne trendy. V dôsledku zvýšenej inflácie budú reálne sadzby pri časti úverov záporné a zároveň motivácia ľudí k zadlžovaniu sa na úkor úspor bude pretrvávajúť. Rastové trendy by však už nemali akcelerovať. Zároveň však zrejme bude pretrvávajúť neistota plynúca z vojny na Ukrajine a z rastúcich cien.

NBS považuje aktuálne určenú mieru proticyklického kapitálového vankúša na úrovni 1,50 % za primeranú a neplánuje ju v ďalšom štvrt'roku zvýšiť.

NBS zároveň pozorne monitoruje vývoj rizík pre slovenský bankový sektor. V prípade zhoršenia situácie, ktoré by viedlo k mimoriadnym stratám v bankách, je NBS pripravená okamžite znížiť mieru proticyklického kapitálového vankúša.

Proticyklický kapitálový vankúš:

1,50 %

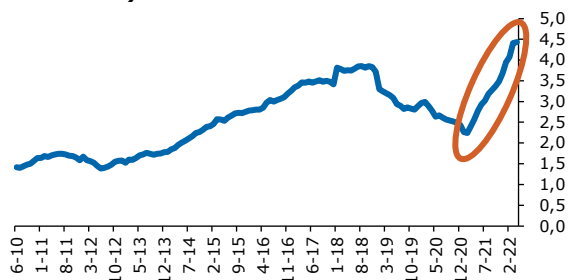
Po zvážení rizík a všetkých dostupných informácií Banková rada NBS rozhodla o zvýšení miery proticyklického kapitálového vankúša o 0,5 p. b. na 1,5 % s účinnosťou od 1. augusta 2023.

Úvery domácnostiam pokračujú v silnom raste

Úvery domácnostiam pokračovali v zrýchľovaní rastu. Tento trend je prítomný od jari 2021 a stále naberá na intenzite. K aprílu 2022 rástli 10,2 % medziročne. Príčiny možno hľadať najmä v úveroch na bývanie, kde sa prejavujú viaceré vplyvy. Rast cien nehnuteľností motivoval klientov k urýchleniu rozhodnutí o kúpe bývania a k čerpaniu čoraz väčších úverov. Tento vývoj navyše podporila aj rastúca inflácia a hľadanie spôsobov, ako ochrániť úspory pred znehodnotením. Tretím silným faktorom boli očakávania rastu úrokových sadzieb. Či už išlo o nové úvery alebo refixáciu úrokovej sadzby, motivácia k zafixovaniu výhodných podmienok na dlhšie obdobie bola intenzívna. Zrýchľovanie rastu úverov na bývanie je aktuálne typické pre celú strednú a východnú časť EÚ.

Graf 1 Úvery domácnostiam v poslednom roku výrazne akcelerovali (medziročný prírastok úverov domácnostiam v mld. EUR)

Zdroj: NBS

Priemerné úrokové sadzby na hypotéky sa vrátili na úroveň spred 3 rokov. Do apríla 2022 vystúpili na 1,3 % úroveň a pokračuje ich ďalší nárast. Túto hodnotu sme naposledy pozorovali v auguste 2019. Výraznú úlohu zohral záujem o dlhšie – a spravidla aj drahšie – fixácie. Kým v roku 2021 boli fixácie nad 5 rokov skôr výnimočné¹, v apríli 2022 sa týkali takmer každej druhej hypotéky². Nárast úrokových sadzieb bol prítomný aj v zahraničí, Slovensko si preto udržalo tretiu najnižšiu cenu hypoték medzi krajinami eurozóny.

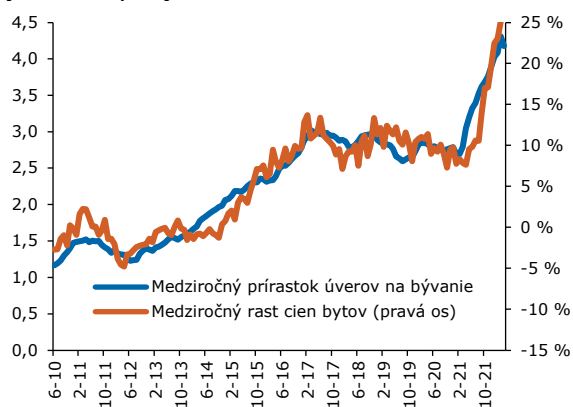
K rastu úverov v menšej miere prispeli aj spotrebiteľské úvery. Po troch rokoch úbytku nastalo zlepšenie a od januára 2022 zostalo portfólio vyrovnané. Dôležitým faktorom, vplývajúcim na vývoj spotrebiteľských úverov, bolo financovanie spotreby cez hypotéky. Či už išlo o konsolidáciu dlhov alebo navyšovanie úverov na bývanie, v oboch prípadoch zohrávala úlohu výhodnejšia úroková sadzba. Pre spotrebiteľské úvery je pozitívnou správou aj zastavenie nárastu zlyhaní.³

Ceny nehnuteľností aj naďalej zrýchľujú svoj rast

Potom čo v druhej polovici roka 2021 začali ceny bytov a domov zrýchľovať, ani v roku 2022 ceny nehnuteľností nevykazujú náznaky spomalenia. Naopak, medziročne sa zvýšili o viac ako 20 %. Naposledy boli takéto tempá rastu cien nehnuteľností zaznamenané v období pred finančnou krízou, počas rokov 2007 až 2008. Nárast cien je možné vidieť naprieč všetkými typmi rezidenčných nehnuteľností, keď ceny bytov na sekundárnom trhu výrazne zrýchlili aj v hlavnom meste a v ostatných krajských mestách, čomu dopomohli aj investičné nákupy. Trh nových bytov je vo veľkej miere ovplyvnený rastúcimi cenami stavebných materiálov, ktoré dodatočne navyšujú celkové ceny už rozostavaných projektov. Rast cien novostavieb sa k marcu 2022 priblížil k úrovni 23 %. Tak ako na Slovensku, aj v iných štátoch rástli ceny nehnuteľností rýchlejšie ako platy v ekonomike. Rast cien nehnuteľností na Slovensku však patrí k najvyšším v EÚ.

Graf 2 Vďaka širokej dostupnosti úverov ceny nehnuteľností výrazne rastú (mld. EUR, %)

Zdroj: NBS

Dostupnosť bývania sa v dôsledku silného rastu cien nehnuteľností v poslednom roku zhoršila. Vzhľadom na aktuálne trendy sa dostupnosť bývania bude zrejme ďalej znižovať. Za predpokladu pretrvávania aktuálnych trendov v cenách nehnuteľností a pokračovania nárastu úrokových sadzieb sa dostupnosť bývania už na konci roka 2022 dostane na najnižšie úrovne za posledných 10 rokov. Na druhej strane, vzhľadom na zvýšenú infláciu ostávajú úvery na bývanie poskytované pri záporných reálnych úrokových sadzbách, čo stále vytvára podmienky podporujúce dopyt po úveroch na bývanie.

¹ Medzimesačné zmeny portfólia spotrebiteľských úverov boli blízke nule. Medziročný pokles sa do apríla 2022 postupne zmiernil na -2,7 %.

² Podiel úverov na bývanie s fixáciou úrokovej sadzby nad 5 rokov tvoril v prvom polroku 2021 4 % novej produkcie, v apríli 2022 dosiahol 41 %.

³ Čistá miera zlyhania 1,7 % sa nachádza pod historickým priemerom.

Úvery podnikom dynamicky rástli, podniky však čelia viacerým výzvam

Tržby podnikov v prvých mesiacoch roka 2022 dynamicky rástli s miernym spomalením v apríli⁴. Vo vývoji tržieb podnikov však vidieť výrazné rozdiely. Otvorenie ekonomiky po odznení pandémie sa najvýraznejšie prejavilo v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb. Darilo sa však aj ostatným odvetviam zo sektora služieb. Dynamický rast tržieb tak zaznamenali podniky v doprave a skladovaní alebo vo vybraných trhových službách. Rastúce ceny energií podporili rast tržieb v odvetví dodávky energií. Tržby rástli na úrovni sektora aj v prípade obchodu. Na druhej strane možno identifikovať odvetvia, kde rast tržieb výrazne zaostával za nárastom cien vstupov. Jedná sa o vybrané odvetvia priemyslu, stavebníctvo a informácie a komunikáciu, kde medziročná dynamika tržieb nepresahovala ani mieru inflácie.

Pod spomalenie dynamiky tržieb v priemysle sa podpísali chýbajúce komponenty predovšetkým v automobilovom priemysle.

Zasiahané však boli aj iné výrobné odvetvia. Neschopnosť kompletizovať výrobky tak stála za prepadom tržieb vo výrobe dopravných prostriedkov. Opakuje sa tak situácia z druhého polroka roku 2021, keď narušenie dodávateľsko-odberateľských reťazcov utlmilo predaje automobilov, a teda aj objem tržieb. Komplikácie v automobilovom priemysle vidieť aj v jeho exportnej aktivite, kde hodnota vyvezeného tovaru medziročne poklesla o viac ako 500 mil. €, a to aj napriek rastúcim cenám výstupov. Dôležitými v tomto ohľade budú rozsah a doba trvania výpadkov komponentov ako aj schopnosť podnikov nahrádzať chýbajúce vstupy.

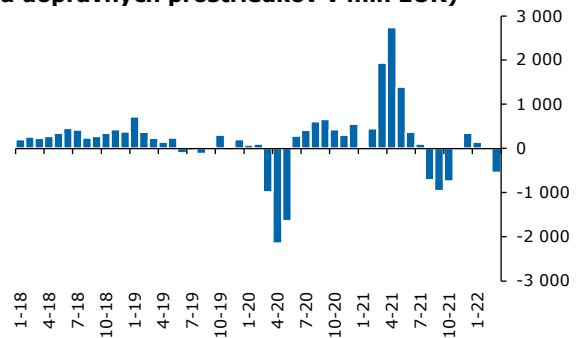
Podnikové úvery na začiatku druhého štvrtého roka 2022 zrýchlili. Aprílová úverová dynamika dosiahla 8,8 %, čo predstavuje nárast o viac ako 5,3 p. b. oproti predchádzajúcemu mesiacu. Pod toto oživenie sa podpísali krátkodobé a strednodobé úvery, ktoré svojou dynamikou doplnili vývoj dlhodobých úverov. V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko posunulo na medián krajín strednej a východnej Európy a na úroveň tretieho kvartilu krajín EÚ. Zrýchľovanie úverovej aktivity bolo prítomné vo viacerých krajinách, avšak v rôznej intenzite.

Najvýraznejšie sa pod medziročný rast podpísali úvery investičného charakteru so splatnosťou presahujúcou 5 rokov. Tieto úvery tvorili polovicu medziročného prírastku, a to tak v dôsledku dynamického rastu⁵ ako aj v dôsledku samotnej veľkosti tejto kategórie podnikov⁶. Dlhodobé úvery však významne prispievali k rastu úverov už v marci. Z odvetvového členenia zaznamenala prírastky väčšina významných odvetví ako priemysel, obchod, doprava, komerčné nehnuteľnosti, stavebníctvo a dodávka energií.

Zrýchlenie úverovej dynamiky významne podporili strednodobé úvery. Medziročná dynamika strednodobých úverov⁷ k aprílu 2022 vzrástla o viac ako 4 p. b. Tento vývoj bol primárne ťahaný sektorom komerčných nehnuteľností.

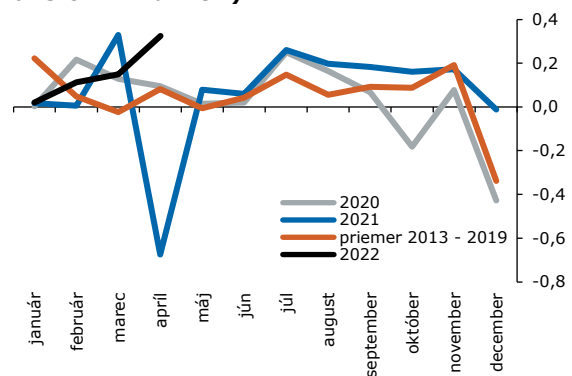
Krátkodobé úvery určené na financovanie prevádzky zaznamenali výrazný medziročný nárast. Dôvodom je výrazný pokles objemu týchto úverov v apríli minulého roka⁸. V absolútnom vyjadrení je však objem týchto úverov na úrovni konca roka 2019 a zároveň pod hodnotami, ktoré tieto úvery dosiahli počas pandémie⁹. Plošný rast

Graf 3 Celkový vývoz ovplyvňujú komplikácie v automobilovom priemysle (medziročná zmena hodnoty exportu strojov a dopravných prostriedkov v mil. EUR)

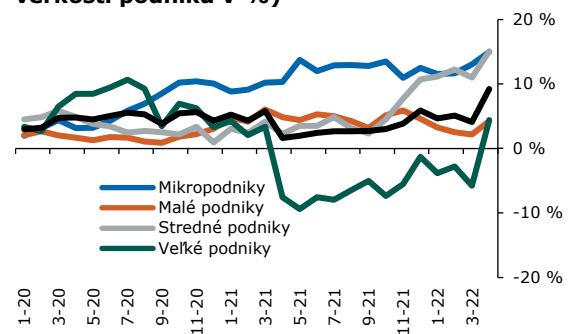
Zdroj: NBS

Graf 4 Zrýchlenie podnikových úverov podporili primárne strednodobé a dlhodobé úvery (medzimesačná zmena objemu podnikových úverov v mld. EUR)

Zdroj: NBS

Graf 5 Rast úverov zrýchlil pri všetkých veľkostiach podnikov (medziročná zmena podnikových úverov podľa veľkosti podniku v %)

Zdroj: NBS

⁴ Vo februári a marci 2022 dosiahol medziročný nominálny rast tržieb takmer 25 %. K aprílu mierne spomalil na 22 %.

⁵ Medziročný rast úverov podnikom so splatnosťou presahujúcou 5 rokov dosiahol takmer 9 %. Tieto úvery však zaznamenali dynamický rast už v predchádzajúcom mesiaci a k aprílu sa medziročná dynamika medzimesačne zvýšila približne o 1 p. b.

⁶ Dlhodobé úvery so splatnosťou viac ako 5 rokov predstavujú polovicu podnikového úverového portfólia.

⁷ Úvery so splatnosťou od jedného do piatich rokov.

⁸ Prevažne veľké podniky splatili takmer 400 mil. € krátkodobých úverov, čo významne znížilo porovnávaciu bázu. Medziročný rast týchto úverov k aprílu 2022 tak dosiahol 9 % s medzimesačným nárastom o 13 p. b.

⁹ Po nástupe pandémie podniky vo zvýšenej miere z preventívnych dôvodov načerpali väčší objem krátkodobého financovania, ktorý následne splatili v apríli 2021 (odznívanie 2. vlny pandémie).

prevádzkového financovania v dôsledku rastúcich cien vstupov tak zatiaľ nie je možné pozorovať. Väčšiu dynamiku úverov však vidieť v obchode, stavebníctve a dodávke energií.

Z pohľadu veľkosti podnikov medziročne rastú všetky veľkostné kategórie. V prípade veľkých podnikov je však situácia rovnaká ako pri krátkodobých úveroch, a teda zrýchlenie medziročnej dynamiky je do značnej miery spôsobené základným efektom a celkový objem úverov poskytnutý veľkým podnikom je na úrovni roka 2019. V prípade ostatných veľkostných kategórií je situácia odlišná s výrazným nárastom objemu úverov v porovnaní so stavom úverov pred pandémie¹⁰. Dynamický rast pri mikropodnikoch je však významne ovplyvnený sektorom komerčných nehnuteľností¹¹.

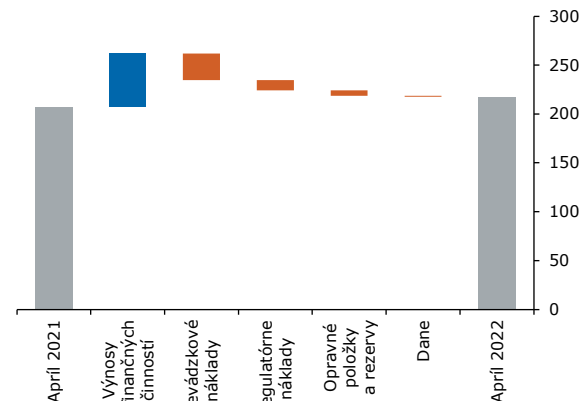
Aj v tomto roku sa bankám darí

Zisk bánk rastie aj v roku 2022, aj keď medziročný nárast zisku už nie je tak silný ako v minulom roku.

K aprílu dosiahli banky čistý zisk po zdanení v objeme 218 mil. €, čím si pripísali medziročné zlepšenie o 5,1 %¹². Na rozdiel od predchádzajúcich rokov, keď dochádzalo k stagnácii a poklesom úrokových príjmov, sa tento trend obrátil. Postupné zvyšovanie úrokových sadzieb ako aj silný rast úverov sa podpísali pod ich medziročný rast¹³. Zároveň aj vďaka rastu objemu produkcie sa bankám podarilo zvýšiť príjmy z poplatkov a provízií. Na druhej strane po upokojení situácie po koronakríze sa banky vedeli priblížiť k úrovni tvorby opravných položiek pred pandémie, avšak stále sa ešte nachádzajú nad jej úrovňou¹⁴. Prístup jednotlivých bánk v oblasti alokácie kreditných nákladov však ostáva heterogénny. Rast cien dvíha aj náklady bánk, keď po dvoch rokoch poklesov bankám vzrástli aj náklady na prevádzku. Z pohľadu ziskovosti meranej návratnosťou kapitálu sa už banky nachádzajú na predkrižovej úrovni. Avšak v rámci krajín EÚ sa ziskovosť slovenského bankového sektora pohybuje pod mediánom, blízko úrovne prvého kvartilu.

Banky ostávajú aj naďalej kapitálovo dostatočne silné. Hoci solventnosť bankového sektora sa v úvode tohto roka mierne znížila, stále dosahuje vyššie úrovne ako pred pandemiou¹⁵. Na konci prvého štvrtroka miera kapitálovej primeranosti dosiahla úroveň 19,6 %¹⁶. Pokles primeranosti sa rovnako týkal systémovo významných bánk ako aj systémovo menej významných bánk¹⁷. Pokles kapitálovej primeranosti bol v prevažnej miere spôsobený rastom objemu úverov (-0,7 p. b.), ktorý bol čiastočne kompenzovaný nárastom kapitálu (+0,2 p. b.), keď kapitálovo posilnila predovšetkým jedna významná banka. Výška kapitálovej primeranosti však ostáva pomerne heterogénna medzi bankami.

Graf 6 Zisk bánk mierne rastie aj v roku 2022 (mil. EUR)

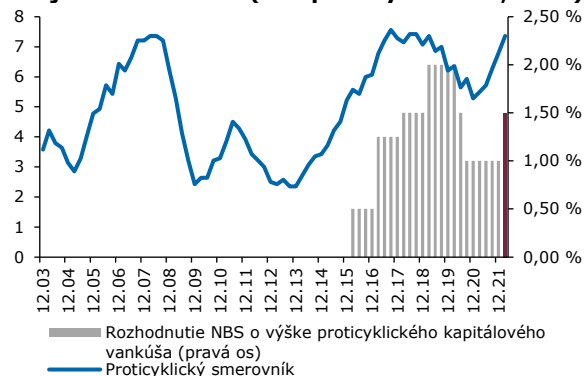
Zdroj: NBS

Tvorba nerovnováh v finančnom sektore sa zvýšila

Finančný cyklus sa nachádza v silnej expanzívnej fáze, osobitne sa prejavujúcej na trhu úverov a nehnuteľností. V ekonomike je úverový rast, ktorý je možné hodnotiť ako nadmerný. Ochota, zvlášť domácností, k zadlžovaniu sa je vysoká. Domácnosti motivujú k zadlžovaniu sa tak obavy z pokračujúceho rastu cien nehnuteľností, ktorý by mohol predražiť ich kúpu v budúcnosti, ako aj pokračujúci nárast úrokových sadzieb, ktorý by mohol obmedziť ich kúpyschopnosť v ďalšom období. Zároveň v dôsledku silnej inflácie, ktorá prevyšuje aj nové úrovne zvýšených úrokových sadzieb, je stále veľká časť úverov poskytnutá pri záporných reálnych úrokových sadzbách, čo z pohľadu domácností vytvára preferenciu tvorby dlhu pred úsporami. Hoci ekonomický rast je nepriaznivo ovplyvnený vojenskou agresiou na Ukrajinu a rastúcimi cenami vstupov, na pracovnom trhu ostáva situácia relatívne priaznivá a miera zlyhaných úverov ostáva nízka. Na druhej strane pre fázu expanzie je príznačné, že domácnosti majú tendenciu podceňovať riziká spojené so splácaním dlhu.

Graf 7 Finančný cyklus sa už nachádza blízko svojich maxim (kompozitný index, %)

Zdroj: NBS

Poznámka: Vyššie hodnoty indexu naznačujú intenzívnu tvorbu nerovnováh.

¹⁰ Najvýraznejšie sa objem úverov zvýšil pri mikropodnikoch s nárastom o 28 % v porovnaní s koncom roka 2019. Pri stredných podnikoch to bolo takmer 18 % a miernejší nárast na úrovni 8 % dosiahli malé podniky.

¹¹ Viaceré developerské projekty sú financované cez účelovo založené spoločnosti – Special purpose vehicle, ktoré sú často klasifikované do mikropodnikov. Bez týchto spoločností by bol rast úverov v kategórii mikropodnikov menší o viac ako tretinu.

¹² V apríli minulého roka dosiahli čistý zisk v objeme 207 mil. €.

¹³ Medziročný rast úrokových príjmov o 18 mil. € (3,1 %) v mesiaci apríl.

¹⁴ Objem čistej tvorby opravných položiek bol k aprílu 2022 vo výške 48 mil. €, kým počas rokov 2017-2019 to bolo v priemere 42 mil. €.

¹⁵ V rokoch 2017 až 2019 sa kapitálová primeranosť bankového sektora pohybovala okolo úrovne 18,2 %.

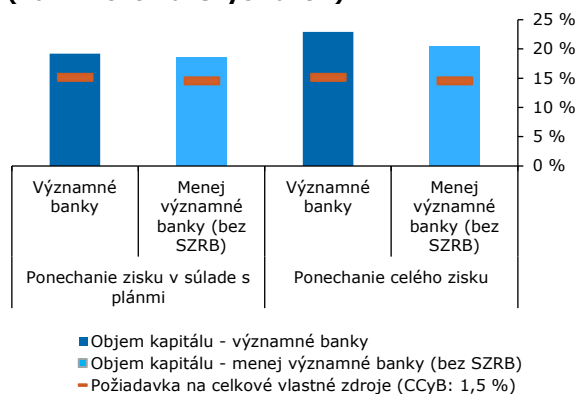
¹⁶ Pokles o 0,4 p. b. oproti koncu roka 2021.

¹⁷ Pokles o 0,5 p. b. pri systémovo významných bankách a o 0,4 p. b. pri systémovo menej významných bankách.

Úroveň kompozitného ukazovateľa finančného cyklu¹⁸ sa už priblížila k svojim maximám pred finančnej krízy v roku 2008, ako aj pred koronakrízy v roku 2017. Dnešná úroveň tohto ukazovateľa poukazuje na potrebu vyššej ako aktuálne platnej úrovne proticyklického kapitálového vankúša, až vo výške 2,5 %. Zároveň výhľad ďalšieho vývoja naznačuje pretrvávanie expanzívnych tendencií vo finančnom sektore aj v ďalších štvrtrokoch, aj keď s oslabením ich intenzity. Na druhej strane pretráva neistota ohľadom vplyvu vojny na Ukrajine a rastu cien. Vzhľadom na nerovnováhy, ktoré súvisia s aktuálnym vývojom na úverovom trhu, a po zvážení všetkých okolností sa NBS rozhodla zvýšiť úroveň proticyklického kapitálového vankúša o 0,5 p. b. na 1,5 %¹⁹.

Zvýšenie proticyklického kapitálového vankúša by nemalo bankám spôsobiť problém s plnením kapitálových požiadaviek. Keďže banky počas koronakrízy v súlade s odporúčaniami ECB a NBS nepristúpili k vyplácaniu ziskov, kapitálová primeranosť sa v bankovom sektore aktuálne nachádza blízko 20 % rizikovo-vážených aktív, čo je bezpečne nad regulačnými limitmi. Ani jedna z bánk by tak nemala mať problém s plnením aj vyššej kapitálovej požiadavky v prípade zvýšenia úrovne proticyklického kapitálového vankúša²⁰. Z tohto dôvodu NBS nepredpokladá ani vplyv na úverovú aktivitu bankového sektora z titulu zvýšenia kapitálovej požiadavky.

Graf 8 Banky by nemali mať problém s plnením kapitálovej požiadavky ani pri vyššom proticyklickom kapitálovom vankúši (% rizikovo-vážených aktív)

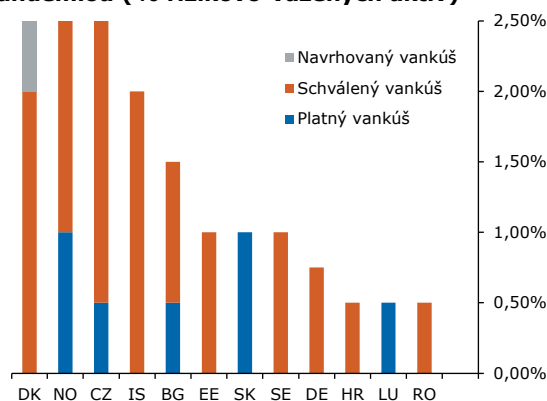
Zdroj: NBS

Krajiny EÚ pokračujú vo zvyšovaní mier proticyklického kapitálového vankúša

Po neistote a istom váhaní, ktoré sa objavili po začatí invázie na Ukrajinu, viaceré krajiny Európy pokračovali vo zvyšovaní miery proticyklického kapitálového vankúša. Česko, Chorvátsko a Nórsko rozhodli o zvýšení mier svojich proticyklických kapitálových vankúšov v priebehu marca 2022. V súčasnosti už 12 krajín má schválenú nenulovú výšku proticyklického kapitálového vankúša, čo je podobný počet ako pred nástupom pandémie²¹. Z týchto krajín má sedem rovnakú alebo vyššiu schválenú úroveň proticyklického kapitálového vankúša ako Slovensko. V kontexte vypuknutia vojny na Ukrajine žiadna krajina nepristúpila k zníženiu proticyklického kapitálového vankúša.

Graf 9 Počet krajín s nenulovým proticyklickým kapitálovým vankúšom je podobný ako pred pandemiou (% rizikovo-vážených aktív)

Poznámka: Intenzita modrej farby ukazuje výšku proticyklického kapitálového vankúša v príslušnej krajine.

¹⁸ Proticyklický smerovník.

¹⁹ S účinnosťou nového rozhodnutia od 1. augusta 2023.

²⁰ Uvedená analýza bola vykonaná na úrovni individuálnych bánk pri predpokladoch dosahovania ziskov podľa základného scenára stresového testovania, prezentovaného v rámci Správy o finančnej stabilite - máj 2022.

²¹ V tom období to bolo 13 krajín.

Čo ovplyvňuje ochotu bánk využívať priestor poskytnutý kapitálovými vankúšmi?

Odpoveď na túto otázku hľadali autori štúdie MMF²². Aj počas pandémie regulátori povzbudzovali banky k aktívnemu využívaniu poskytnutého kapitálového priestoru. Váhanie bánk však bolo v tomto smere značné. Na analýze 71 bánk v 23 krajinách sveta, ktoré tvoria približne 60 % aktív celosvetového bankového systému, sa autori štúdie snažili identifikovať hlavné faktory ochoty/neochoty bánk využívať priestor poskytnutý uvoľnenými kapitálovými vankúšmi. Banky sa zvyčajne obávajú stigmy zo strany trhov, neistoty ohľadom budúcich kreditných strát, ako aj neistoty ohľadom budúcich rozhodnutí orgánov dohľadu o potrebe opätovného plnenia požiadaviek. Podľa autorov štúdie ak trh očakáva, že banka bude plniť kapitálové požiadavky, akékoľvek čerpanie kapitálu trh vyhodnotí ako nedostatok kapitálu, čo sa odrazí na cene akcií banky. Preto sa manažéri bánk rozhodnú využiť ponúknutý kapitálový priestor len vtedy, ak ziskovosť ich úverových aktivít bude kompenzovať náklady spojené s nedostatkom kapitálu. To sa podľa autorov však deje len zriedka, približne v 5 % všetkých analyzovaných prípadoch. Podľa autorov je tieto prekážky možné prekonať zvýšeným využívaním proticyklického kapitálového vankúša a prostredníctvom schémy garancií, ku ktorým by banky v tejto situácii mali prístup.

Aké je prepojenie menovej a makroprudenciálnej politiky z pohľadu finančnej stability

Téme sa venovala štúdia Európskej centrálnej banky²³, ktorá mapovala zistenia odbornej literatúry v tejto oblasti. Podľa autorov prevláda názor, že makroprudenciálne opatrenia majú potenciál zmierniť krízy, s pozitívnym vplyvom na dlhodobý rast HDP, avšak môžu znížiť aj dĺžku ekonomických expanzií tým, že limitujú poskytovanie úverov. Na druhej strane uvoľnená menová politika motivuje banky k rizikovejšiemu správaniu sa. Koordinácia menovej a makroprudenciálnej politiky podľa autorov nie je nutná, nakoľko každá z nich môže byť zameraná na riešenie vlastných cieľov a rizík, bez toho, aby sa vzájomne vylučovali (tzv. Tinbergenov princíp). V čase expanzií totiž sprísnená menová politika prispieva k nižšiemu úverovaniu a zadlžovaniu ekonomiky, a tým aj k nižšej pravdepodobnosti vzniku kríz. Jej uvoľnenie v čase recesie naopak pomáha k obnovovaniu rovnováhy. Menová politika však častokrát pôsobí oneskorene z pohľadu záujmov makroprudenciálnej politiky.

Ako spolu súvisia finančná otvorenosť a príjmová nerovnosť?

Túto otázku si položili autori štúdie BIS²⁴. Na empirickej analýze údajov zo 48 krajín sveta za obdobie rokov 1991-2013 došli autori štúdie k záverom, že vplyv rastúcej finančnej otvorenosti (ponímanej ako otvorenosť krajiny voči vonkajšiemu svetu) na nerovnosť v ekonomike sa v čase značne mení. Nárast zahraničných záväzkov krajiny je zvyčajne spojený s počiatočným nárastom nerovnosti (ktorý trvá niekoľko rokov), po ktorom nasleduje pokles v nerovnosti, zvyčajne päť rokov po počiatočnom zvýšení zahraničných záväzkov. Podľa autorov však veľmi závisí od povahy finančnej otvorenosti. Kým vzťah medzi portfóliovým kapitálom a nerovnosťou v ekonomike je slabý, naopak vzťah je pomerne silný, ak je finančná otvorenosť generovaná priamymi zahraničnými investíciami a pri cezhraničných úveroch. Vzťah medzi finančnou otvorenosťou a nerovnosťou má tendenciu byť podstatne slabší vo vyspelých ekonomikách ako v rozvíjajúcich sa ekonomikách.

Makroprudenciálny komentár - jún 2022 bol prerokovaný v Bankovej rade NBS dňa 20. 6. 2022. Publikácia neprešla jazykovou úpravou. Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja.

²² Abad, J., Pascual, A. G., (2022), Usability of Bank Capital Buffers: The Role of Market Expectations, IMF, WP/22/21, január 2022.

²³ Laeven, L., Maddaloni, A., Mendicino, C., (2022), Monetary policy, macroprudential policy and financial stability, ECB, WP/2647, február 2022.

²⁴ Avdjiev, S., Spasova, T., (2022), Financial Openness and Inequality, BIS, WP/1010, marec 2022.